

Strefa Schengen

Strefa Schengen to obszar bez kontroli na wewnętrznych granicach i jedno z największych osiągnięć integracji europejskiej. Strefa Schengen zapoczątkowana w 1985 r. jako międzyrządowy projekt pięciu państw UE – Francji, Niemiec, Belgii, Niderlandów, Luksemburga – stopniowo przekształcała się w największy na świecie obszar swobodnego podróżowania.

Schengen to nazwa niewielkiej wsi w Luksemburgu, na granicy z Niemcami i Francją, gdzie – odpowiednio w 1985 r i w 1990 r. – podpisano układ z Schengen i konwencję z Schengen.

Podpisanie układu z Schengen (14 czerwca 1985)

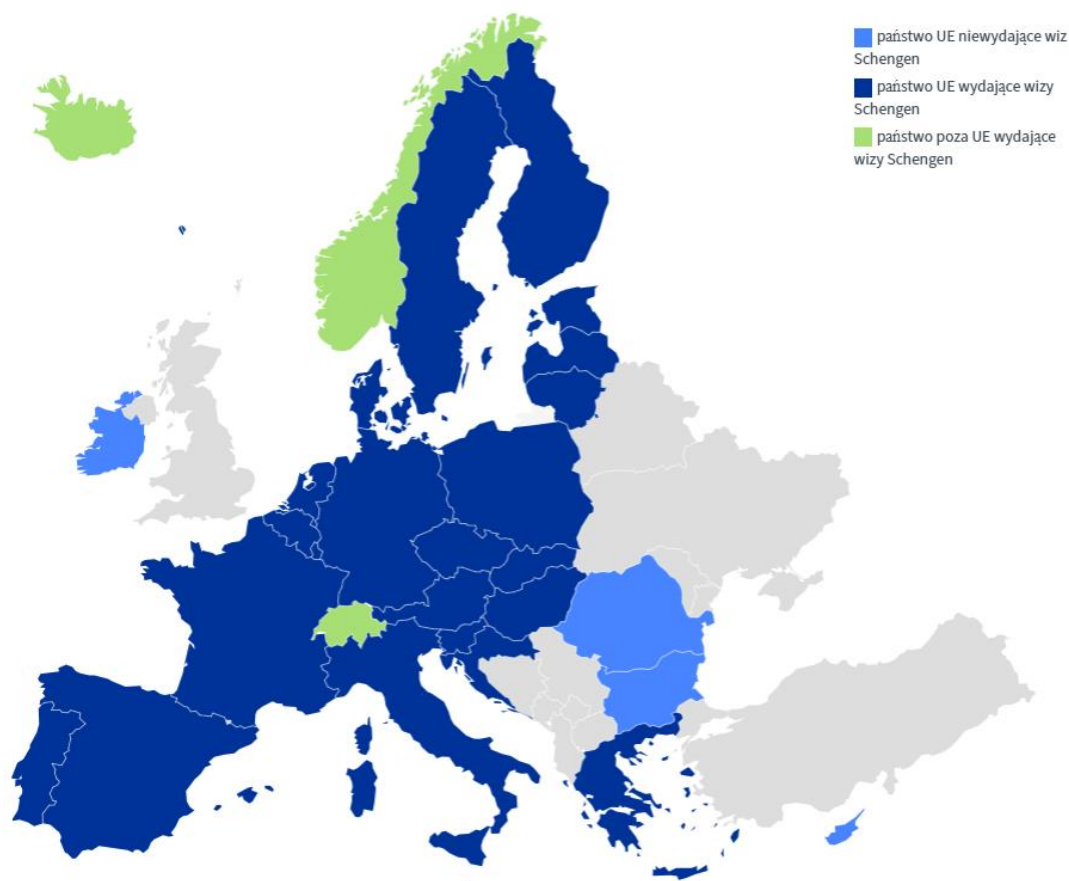
Źródło: Rada Europejska

W momencie powstania strefy Schengen w 1995 r. zniesiono kontrole paszportowe w krajach, które do niej należały. Swoboda przemieszczania się między państwami członkowskimi stała się faktem dla obywateli UE. Możliwość przemieszczania się bez kontroli wewnętrznych ułatwia funkcjonowanie swobody przepływu osób, która daje mieszkańcom UE prawo do życia, nauki, pracy i emerytury w dowolnym miejscu w UE.

EUROPE DIRECT Poznań przy Wielkopolskiej Izbie Rzemieślniczej w Poznaniu

Przynależność do obszaru Schengen oznacza nie tylko brak kontroli na granicach wewnętrznych, ale także harmonizację kontroli na granicach zewnętrznych w oparciu o jasno określone kryteria. Zasady regulujące funkcjonowanie strefy Schengen są zapisane w kodeksie granicznym Schengen i obejmują w szczególności następujące obszary:

- przekraczanie granic zewnętrznych UE, w tym rodzaje potrzebnych wiz,
- harmonizacja warunków wjazdu i zasad dotyczących wiz krótkoterminowych (do 90 dni),
- transgraniczna współpraca policyjna (w tym prawo do transgranicznego nadzoru i pościgu),
- ściślejsza współpraca sądowa dzięki szybszemu systemowi ekstradycji i przeniesieniu wykonywania wyroków karnych,
- System Informacyjny Schengen (SIS),
- dokumenty potrzebne do podróżowania po Europie.

Mapa strefy Schengen

Strefa Schengen obejmuje obecnie ponad 4 mln km kwadratowych, na których mieszka niemal 420 mln osób. Należy do niej 27 państw:

- 23 z 27 państw członkowskich UE (Austria, Belgia, Chorwacja, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Niemcy, Grecja, Węgry, Włochy, Łotwa, Litwa, Luksemburg, Malta, Niderlandy, Polska, Portugalia, Słowacja, Słowenia, Hiszpania, Szwecja),
- Islandia, Liechtenstein, Norwegia i Szwajcaria (członkowie Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu, EFTA).

1 stycznia 2023 r. do tej strefy dołączyła, jako 27. państwo, Chorwacja. Kontroli nie zniesiono jeszcze na granicach wewnętrznych z Bułgarią, Cyprzem i Rumunią, a Irlandia nie należy do strefy Schengen.

Aby przystąpić do strefy Schengen należy spełnić następujące warunki:

- stosowanie wspólnych przepisów Schengen (tzw. „dorobek Schengen”), m.in. w zakresie kontroli granic lądowych, morskich i powietrznych (lotnisk), wydawania wiz, współpracy policyjnej oraz ochrony danych osobowych,
- wzięcie odpowiedzialności za kontrolowanie granic zewnętrznych w imieniu innych krajów strefy Schengen oraz za wydawanie jednolitych wiz Schengen,
- skuteczna współpraca z organami ścigania w innych krajach strefy Schengen, aby utrzymać wysoki poziom bezpieczeństwa po zniesieniu kontroli granicznych między krajami strefy Schengen,
- korzystanie z Systemu Informacyjnego Schengen (SIS).

Do strefy Schengen można wjechać na podstawie wizy Schengen. Jest to zezwolenie to zezwolenie wydane przez państwo strefy Schengen, na podstawie którego można przemieszczać się po obszarze Schengen w celu:

- planowanego pobytu krótkoterminowego na terytorium państwa Schengen lub tranzytu przez takie terytorium (wiza krótkoterminowa),
- tranzytu przez międzynarodową strefę tranzytową portów lotniczych państw strefy Schengen (wiza lotniskowa).

Pobyty krótkoterminowe to pobyty nieprzekraczające 90 dni w ciągu każdego 180-dniowego okresu. Obywatele UE mogą przebywać w innym państwie członkowskim w celach turystycznych do trzech miesięcy; jedynym wymogiem jest posiadanie ważnego dowodu tożsamości lub paszportu. Mogą też mieszkać i pracować w innym kraju członkowskim i mają prawo do takiego samego traktowania jak obywatele tego kraju. Przedsiębiorcy korzystają

z prawa do prowadzenia działalności gospodarczej w innym państwie członkowskim. Studenci mają prawo do studiowania w innych państwach UE.

3,5 mln
osób codziennie
przekracza granice
wewnętrzne strefy
Schengen

Strefa Schengen umożliwia ponad 400 mln osób swobodne podróżowanie między państwami członkowskimi bez konieczności przechodzenia przez kontrolę graniczną. Każdego dnia około 3,5 mln osób przekracza granice wewnętrzne, by pracować, uczyć się lub odwiedzać rodzinę i przyjaciół. Według szacunków, przywrócenie kontroli na granicach wewnętrznych UE wygenerowałoby duże koszty i utrudniłoby transgraniczny dojazd do pracy dla 1,7 miliona osób. Szacuje się, że każdego roku Europejczycy odbywają 1,25 mld podróży w obrębie strefy Schengen, co także bardzo sprzyja sektorom turystyki i kultury.

Strefa Schengen przynosi znaczne korzyści gospodarcze wszystkim obywatelom i przedsiębiorstwom w państwach do niej należących. Obywatele państw trzecich mieszkający w UE lub odwiedzający UE jako turyści, w celach biznesowych lub jako studenci biorący udział w wymianach również mogą swobodnie przemieszczać się między państwami strefy Schengen bez konieczności przechodzenia przez kontrole graniczne. Dla podróżnych przejeżdżających przez strefę Schengen lub planujących w niej krótki pobyt UE ustanowiła wspólne przepisy wizowe. Wspólna polityka wizowa UE jest niezbędna, by pozbawiona granic strefa Schengen mogła sprawnie funkcjonować. Ułatwia wjazd do UE osobom odwiedzającym, a jednocześnie zwiększa bezpieczeństwo wewnętrzne.

Zasady strefy Schengen znoszą kontrole na jej wewnętrznych granicach, jednocześnie harmonizując i wzmacniając bezpieczeństwo jej zewnętrznych granic. Ogólna zasada stanowi, że gdy ktoś dostanie się do strefy Schengen, może podróżować z jednego kraju członkowskiego do drugiego bez kontroli na granicach. Jednak uprawnione do tego organy krajowe mogą przeprowadzać kontrole pewnych osób na wewnętrznych granicach lub w ich pobliżu, jeśli informacje uzyskane od policji i praktyka uzasadniają tymczasowe zwiększenie nadzoru.

Jednym z głównych celów strefy Schengen jest ochrona obywateli dzięki zwiększonej współpracy między siłami policji, organami celnymi i organami kontroli na granicach zewnętrznych we wszystkich państwach członkowskich. Te nowe formy współpracy wprowadzono, by zrekompensować ryzyko osłabienia bezpieczeństwa w związku ze zniesieniem kontroli na granicach wewnętrznych.

W ramach współpracy organów ścigania strefa Schengen umożliwia: sprawniejsze systemy komunikacji między siłami policji, pościg transgraniczny za przestępcami, obserwację

transgraniczną podejrzanych, wzajemną pomoc operacyjną, bezpośrednią wymianę informacji między organami policji. Pozwala to uzyskać ogromną przewagę w walce z terroryzmem oraz poważną i zorganizowaną przestępczością, w tym handlem ludźmi i nielegalną migracją.

UE i jej państwa członkowskie, by wzmocnić zewnętrzne granice UE utworzyły np. Europejską Agencję Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex) oraz rozwinęły system informacyjny Schengen (SIS). Organy z całej UE korzystają z systemu SIS, by wprowadzać do niego lub odnajdywać w nim wpisy o poszukiwanych lub zaginionych osobach i przedmiotach. System zawiera około 91 mln wpisów. Organy państw UE dzielą się informacjami za pomocą wielkoskalowych systemów IT, by chronić obywateli, walczyć z przestępczością, zabezpieczać granice i zarządzać migracją. SIS instruuje też władze, jak się zachować, gdy natrafią na daną osobę lub przedmiot. Mogą np.: aresztować osobę poszukiwaną, otoczyć ochroną zaginioną osobę w trudnej sytuacji, zająć nielegalny lub skradziony przedmiot.

Obecnie aktualizowane lub rozwijane są następujące narzędzia informatyczne służące walce z przestępczością i ochronie granic: wizowy system informacyjny (VIS), system wjazdu/wyjazdu (EES), europejski system informacji o podróży oraz zezwoleń na podróż (ETIAS).

Zarządzanie migracją i bezpieczeństwem granic zewnętrznych to wyzwanie dla Europy. W 2015 r. zewnętrzne granice UE przekroczone nielegalnie 1,83 mln razy. Chociaż ta liczba spadła do 200 000 razy w 2021 r., UE stara się wzmocnić kontrole na zewnętrznych granicach i skuteczniej rozpatrywać wnioski o azyl. Obawy dotyczące bezpieczeństwa, np. terroryzmu i poważnej przestępczości transgranicznej, wpłynęły na funkcjonowanie strefy Schengen i doprowadziły do ponownego wprowadzenia kontroli na granicach przez niektóre państwa członkowskie. Wybuch pandemii COVID-19 w 2020 roku zmusił również kilka państw do przywrócenia kontroli na granicach wewnętrznych, w ramach prób ograniczenia rozprzestrzeniania się wirusa. UE prowadzi obecnie prace nad zaktualizowaniem kodeksu granicznego Schengen, by uwzględnić wyzwania z ostatnich lat, w tym masowy napływ migrantów w 2015 r. i pandemię Covid-19.

EUROPE DIRECT
Poznań

BIULETYN 8/2023 sierpień 2023 r.

EUROPE DIRECT Poznań

przy Wielkopolskiej Izbie Rzemieślniczej w Poznaniu

Unijne systemy IT na potrzeby bezpieczeństwa i migracji

System informacyjny Schengen (SIS)

→ pozwala tworzyć i sprawdzać wpisy o poszukiwanych osobach i rzeczach

→ (upgrade – marzec 2023)

EURODAC

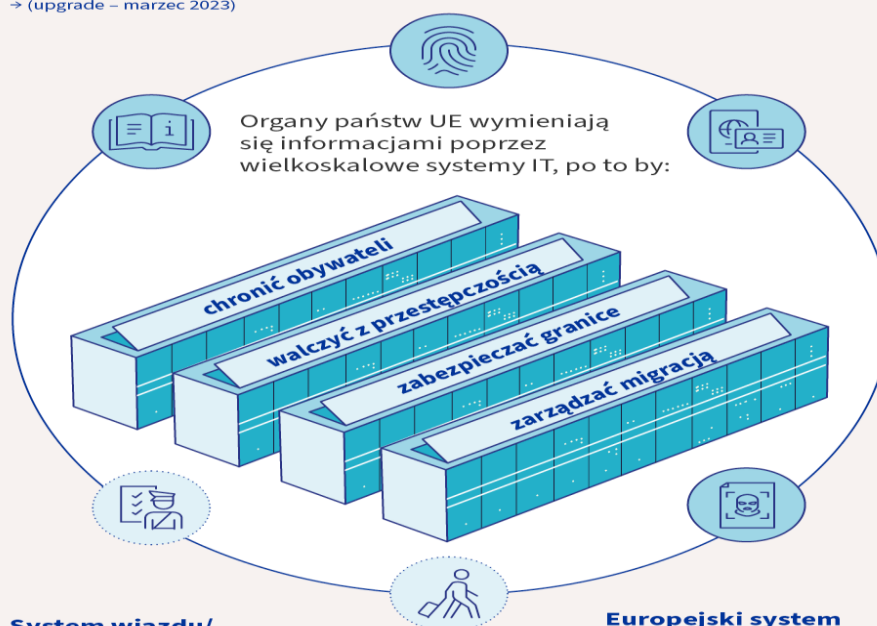
→ pozwala zbierać odciski palców osób ubiegających się o azyl w UE

→ (planowany upgrade)

Wizowy system informacyjny (VIS)

→ pozwala państwom Schengen wymieniać się informacjami o wizach UE

→ (planowany upgrade)

System wjazdu/wyjazdu

→ pozwoli rejestrować przekraczanie granicy zewnętrznej UE przez obywateli państw trzecich

→ (nowy system)

Europejski system informacji o podróży oraz zezwoleń na podróż (ETIAS)

→ pozwoli kontrolować przed wjazdem do strefy Schengen osoby zwolnione z obowiązku wizowego

→ (nowy system)

Europejski system przekazywania informacji z rejestrów karnych (ECRIS)

→ pozwala wymieniać się informacjami o wyrokach skazujących

→ (planowany upgrade)

Systemy istniejące

Systemy w budowie

BIULETYN 8/2023 sierpień 2023 r.

**EUROPE DIRECT Poznań
przy Wielkopolskiej Izbie Rzemieślniczej w Poznaniu**

Źródła:

<https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/schengen-area/>

<https://www.consilium.europa.eu/pl/infographics/eu-wide-it-systems-for-security-and-migration/>

<https://www.europarl.europa.eu/news/pl/headlines/priorities/schengen>

<https://www.europarl.europa.eu/news/pl/headlines/security/20190612STO54307/strefa-schengen-wszystko-co-musisz-wiedziec-o-europejskiej-strefie-bez-granic>

https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/schengen-area_pl

Przygotował:

EUROPE DIRECT Poznań przy Wielkopolskiej Izbie Rzemieślniczej w Poznaniu
al. Niepodległości 2, 61-874 Poznań;
tel. 61 8521670,
e-mail: europedirect-poznan@irpoznan.com.pl, www.europe-direct.poznan.pl

**Współfinansowane przez
Unię Europejską**